

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 30

(1999-2000)

Om lov om endringer i lov 12. juni 1981
nr. 52 om verdipapirfond mv.

Tilråding fra Finansdepartementet av 25. februar 2000, godkjent i statsråd samme dag.

1 Innledning

Regjeringen legger med dette frem forslag til lovregler som gir verdipapirfondene adgang til å foreta utdeling av midler til andre enn andelseierne. I henhold til forslaget kan slik utdeling bare foretas til organisasjoner som anses å ha et bredt allmennyttig formål. Den nærmere avgrensningen av hvilke organisasjoner som er aktuelle, er knyttet opp mot frivillige organisasjoner som etter skatteloven § 6-50 vil kunne motta gaver som kan komme til fradrag på givers hånd. Etter foreliggende forslag til endringer i verdipapirfondloven, skal en slik eventuell adgang til å foreta utdeling av midler til frivillige organisasjoner fremgå av fondets vedtekter og prospekt.

De ideelle institusjonene som etter forslaget kan motta utdelinger, vil som hovedregel være skattefrie institusjoner. Departementet foreslår ingen endringer i skattereglene for disse, men legger til grunn at de midlene som deles ut fra fondet skal være undergitt ordinær beskatning på fondets hånd før de deles ut. Dette krever visse tilpasninger i skatteloven, på grunn av de særlige skattereglene som gjelder for verdipapirfond.

Regjeringen legger videre frem forslag til lovregler som gir revisorer adgang til forenklet overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisjonsselskap. Disse reglene tilsvarer de regler som fulgte av revisorloven av 1964 med forskrifter.

2 Bakgrunn for lovforslaget om ideelle fond mv.

På bakgrunn av spørsmål fra Kredittilsynet, vurderte departementet i 1998 om det etter gjeldende rett var adgang til å godkjenne verdipapirfond som etter sine vedtekter kunne foreta utdeling av midler til andre enn andelseierne (såkalte ideelle fond).

I Finansdepartementets brev 26. november 1998 til Kredittilsynet uttaler departementet at en finner spørsmålet om det er adgang til å godkjenne ideelle fond etter dagens regler for å være tvilsomt. Videre uttalte departementet at en etter en helhetsvurdering, og under noe tvil, var kommet til at det ikke var i samsvar med gjeldende regelverk å godkjenne fond som etter sine vedtekter kunne foreta utdeling av midler til ideelle formål. På denne bakgrunn ble Kredittilsynet bedt om å vurdere behovet for og eventuelt foreslå regler om ideelle fond, herunder om minstekrav for at verdipapirfond skal kunne kalles ideelle fond.

I Dokument nr. 8:30 (1998-99) fremmet stortingsrepresentantene Annelise Høegh og Per-Kristian Foss forslag om at «Stortinget ber Regjeringen senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 1999 legge frem forslag om endringer i verdipapirfondloven og eventuelle andre relevante lover, slik at det gis adgang til å opprette ideelle verdipapirfond.» I departementets brev 10. mars 1999 til Stortingets finanskomite viste departementet til at man hadde fått opplyst at Kredittilsynets styre ville behandle spørsmålet om endringer i verdipapirfondloven i møte den 17. mars 1999, og departementet antok derfor at et eventuelt forslag til endringer i verdipapirfondloven kunne sendes på høring tidligst i månedsskiftet mars/april 1999. Videre viste departementet til utredningsinstruksens bestemmelser om høringsfrist ved behandling av forslag til lovendringer. På denne bakgrunn anså departementet det som vanskelig å legge opp til å fremme forslag til endringer i verdipapirfondloven i forbindelse med fremleggelsen av Revidert nasjonalbudsjett 1999. I Innst. S. nr. 146 (1998-99) «Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Annelise Høegh og Per-Kristian Foss om endring i verdipapirfondloven slik at det gis adgang til å opprette ideelle verdipapirfond», avga finanskomiteen følgende tilråding til Stortinget:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om lovendringer som gir adgang til å opprette ideelle verdipapirfond»

I innstillingen uttaler finanskomiteen bl.a. at den forutsetter at forslaget til lovendring i verdipapirfondloven fremmes som egen sak så snart som mulig etter høring.

Stortinget fattet den 6. mai 1999 vedtak i overensstemmelse med tilrådingen fra finanskomiteen.

Ved Kredittilsynets brev 26. mars 1999 fikk Finansdepartementet oversendt Kredittilsynets forslag til en generell revisjon av verdipapirfondloven. Forslaget inneholdt bl.a. regler som åpner for etablering av ideelle fond. Kredittilsynets forslag ble sendt på høring ved Finansdepartementets brev 29. mars 1999. Høringsfristen for den delen av forslaget som gjaldt ideelle fond

var 10. mai 1999. Høringsfristen for de øvrige forslagene var 21. juni 1999. De sistnevnte forslagene vil bli behandlet i en egen proposisjon.

Følgende høringsinstanser har hatt merknader til den delen av høringsnotatet som omhandler ideelle fond:

- Aksjesparerforeningen i Norge
- Avholdsfolkets Landsråd
- Banco Fonder
- Den Norske Kreftforening
- Forbrukerombudet
- Kirkens Nødhjelp
- Nasjonalforeningen for folkehelsen
- Norges Bank
- Norges Forsikringsforbund
- Norsk Folkehjelp
- Redd Barna Norge
- Redningsselskapet
- Skattedirektoratet
- Statistisk sentralbyrå
- Stiftelsen Norsk Luftambulans
- Verdipapirfondenes Forening

Følgende høringsinstanser har opplyst at de ikke har merknader til høringsnotatet:

- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Barne- og familiedepartementet
- Brønnøysundregistrene
- Datatilsynet
- De selvstendige kommunale pensjonskasser
- Den norske Revisorforening
- Fiskeridepartementet
- Forbrukerrådet
- Forsvarsdepartementet
- Justisdepartementet
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Landbruksdepartementet
- Landslaget for Regnskapskonsulenter
- Likestillingsombudet
- Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
- Norges Eiendomsmeglerforbund
- Norges Kooperative Landsforening
- Norges Skogeierforbund
- Norsk Bedriftsforbund
- Norsk oljeforening for rettighetshavere
- Norsk Oppgjørssentral ASA
- Nærings- og handelsdepartementet
- Olje- og energidepartementet
- Regjeringsadvokaten
- Samferdselsdepartementet
- Sosial- og helsedepartementet
- Økokrim

3 Gjeldende rett

3.1 Verdipapirfondloven

Det følger av verdipapirfondloven § 4-8 første ledd at et «forvaltningsselskap kan bare beslutte å anvise verdipapirfondets midler til utbetaling til følgende formål:

1. kjøp av verdipapirer for fondet,
2. plassering i bankinnskudd,
3. utdeling til andelseierne,
4. innløsning av andeler,
5. dekning av forvaltningsselskapets og depotmottakerens godtgjørelser,
6. betaling av eventuelle skatter som ilegges fondet samt avdrag og renter på mulig låneopptak etter § 4-9 annet ledd.»

Videre følger det av verdipapirfondloven § 4-8 annet ledd at «med godkjenning av tilsynsmyndigheten kan forvaltningsselskapet anvise midler til utbetaling for andre formål enn nevnt under nr. 1-6.»

Som nevnt ovenfor, har departementet under tvil kommet til at bestemmelsene er til hinder for at det foretas utdeling av midler fra verdipapirfond til for eksempel ideelle formål/organisasjoner som ikke samtidig er andelseiere i fondet.

3.2 Beskatning av verdipapirfond

Verdipapirfond beskattes i utgangspunktet etter de samme regler som gjelder for aksjeselskaper, jf. skatteloven § 2-2 (1). Det er imidlertid gitt særregler for aksjefond og obligasjonsfond. I skatteloven § 10-1 (3) er *aksjefond* definert som et verdipapirfond som eier en eller flere aksjer og *obligasjonsfond* er definert som et verdipapirfond som plasserer sine midler i andre verdipapirer enn aksjer.

Etter skatteloven § 10-31 (3) er ikke *aksjefond* skattepliktig for gevinster og har ikke fradragsrett for tap ved realisasjon av aksjer, dersom aksjefondets vedtekter forbyr utdeling av slike gevinster som utbytte. Beskatningen av gevinst/tap som knytter seg til den løpende realisasjon av aksjer i aksjefondet utsettes i disse tilfellene til andelseieren i fondet realiserer sin andel. Verdistigningen som aksjegevinstene utgjør kommer da til beskatning hos andelseieren. Begrunnelsen for reglene er at aksjefondet har plikt til fortløpende beregning av substansverdien i fondet, noe som gjør RISK-metoden (Regulering av Inngangsverdi med endring i Skattlagt Kapital) mindre egnet, se Ot.prp. nr. 16 (1991-92) side 115. Gevinst og tap ved omsetning av aksjer kommer isteden til beskatning hos andelseier ved realisasjon av andel i aksjefondet. Beskatningen hos andelseieren beregnes i forhold til differansen mellom andelens inngangs- og utgangsverdi, i likhet med det som gjelder ved ordinær gevinstbeskatning av aksjer. Andelseieren vil få regulert inngangsverdien på sin andel gjennom RISK. RISK på andeler i aksjefond består av en grunn-RISK

som tilsvarer tilbakeholdt skattlagt kapital i fondet, og gjennomgående-RISK bestående av samlet RISK på de aksjer som fondet eier. Dersom aksjefondet utdeler utbytte som skriver seg fra aksjegevinster, tilfredsstillers ikke lenger fondet vilkårene for skattefrihet. Andre inntekter som fondet oppbærer kan deles ut som utbytte. Dette vil i hovedsak være aksjeutbytte som fondet har mottatt og renteinntekter.

Obligasjonsfond beskattes løpende for sine gevinster/tap. Etter skatteloven § 10-6 kan obligasjonsfondet imidlertid kreve fradrag for beløp som utdeles til andelseierne. Andelseierne i et obligasjonsfond er skattepliktig for mottatte utdelinger, og har ikke rett til fradrag for godtgjørelse, jf. skatteloven § 10-12 (2) siste punktum. Reglene skaper nøytralitet mellom beskatning av ordinære renteinntekter og utdelinger fra obligasjonsfond, jf. Ot. prp. nr. 16 (1991-92) s. 116.

Hvis det gis adgang til å dele ut midler fra verdipapirfond til andre enn andelseiere, vil dette normalt etter gjeldende rett ikke utløse *beskatning hos mottaker*. En slik utdeling vil måtte anses som gave, og gaver er som hovedregel ikke skattepliktige. Skjer utdelinger til ideelle organisasjoner, vil disse i tillegg som regel være skattefrie institusjoner etter skatteloven § 2-32 fordi de ikke har erverv til formål.

4 Nærmere om forslaget til endringer i verdipapirfondloven

4.1 Kredittilsynets forslag

Kredittilsynet foreslår at det fastsettes regler i verdipapirfondloven som gjør det mulig å etablere fond der deler av fondets avkastning kan utdeles til andre enn andelseierne. Kredittilsynet foreslår at en slik utdelingsadgang må fremgå av fondets vedtekter, og at det stilles krav om at minst 50 prosent av fondets årlige avkastning kommer til utdeling til andre enn andelseierne. Etter Kredittilsynets syn fordrer denne løsningen at det i verdipapirfondloven inntas en bestemmelse om at regler for eventuell utdeling av avkastning fra fondet til andre enn andelseierne må vedtektsfestes. Kredittilsynet foreslår videre en bestemmelse om at forvaltningsselskapet, på grunnlag av vedtektsbestemmelse i verdipapirfondet, kan utdele avkastning til andre enn andelseiere. Opplysninger om vedtektsfestede bestemmelser om at fondet kan utdele avkastning til andre enn andelseiere, skal etter Kredittilsynets forslag inntas i fondenes prospekter.

I høringsnotatet foreslår Kredittilsynet at det ikke stilles noen spesielle krav om hvem eller hvilke formål verdipapirfondet skal kunne foreta utdeling av midler til, i tillegg til andelseierne. Kredittilsynet uttaler i høringsnotatet:

«Kredittilsynet er av den oppfatning at det prinsipielle spørsmål er hvorvidt utdeling bør kunne skje til andre enn andelseier. Dersom så er tilfelle, er det Kredittilsynets oppfatning at det bør være andelseiers valg hvorvidt han mener den organisasjon eller det formål det utdeles midler til er noe han gjennom sitt kjøp av andeler ønsker å støtte. Kredittilsynet kan ikke se at det foreligger argumenter som tilsier begrensninger i fondenes valgfrihet når det gjelder hvilke formål som skal kunne tilgodeses.»

I høringsnotatet anfører Kredittilsynet følgende begrunnelse for forslaget om at minst 50 prosent av fondets årlige avkastning skal deles ut til andre enn andelseierne:

«Som nevnt ovenfor utgjør det at fondet skal la en del av sin avkastning tilfalle et ideelt formål, et mulig konkurranseparameter. For Kredittilsynet framstår det som sentralt at fondene kun skal ha mulighet til å bruke dette som et slikt parameter dersom det virkelig er grunnlag for å hevde at utdelingen til det aktuelle formål innebærer et vesentlig karakteristika ved fondet. Dersom så er tilfelle, vil det å bruke formålet i markedsføringen av fondet, og evt også i navnet til fondet, etter Kredittilsynets oppfatning vanskelig kunne komme i konflikt med markedsføringslovens bestemmelser. For å sikre at utdelingen til det aktuelle formålet eller organisasjonen virkelig utgjør et hovedkarakteristika ved fondet, er Kredittilsynet kommet til at det bør settes et kvantitativt minstekrav til hvor mye av avkastningen som minst skal tilfalle det aktuelle formålet. Kredittilsynet er av den oppfatning at minstekravet bør være strengt, og foreslår etter en helhetsvurdering at minst 50 % av avkastningen som bør tilfalle det aktuelle formålet.»

4.2 Høringsinstansenes merknader

Med unntak av Forbrukerombudet, stiller alle høringsinstansene seg positive til Kredittilsynets forslag om at verdipapirfondloven endres slik at det blir adgang til å etablere såkalte ideelle verdipapirfond. *Forbrukerombudet* kan imidlertid ikke se hvilket behov det skulle være for å åpne for fondstyper hvor deler av avkastningen går til ideelle formål så lenge det ikke er noe i veien for at andelseierne selv kan tilgodese det veldedige eller ideelle formål.

Skattedirektoratet viser til at det etter forslaget ikke stilles krav om at utdelingen skal tilfalle ideelle formål. I denne sammenheng uttaler *Skattedirektoratet* bl.a.:

«Direktoratet vil i denne sammenheng peke på at ordningen med ideelle fond så langt i prosessen ikke synes å være sett i sammenheng med forslaget om fradragsrett for gaver til frivillige organisasjoner som er varslet fremlagt våren 1999 (jf. Ot. prp. nr. 1 1998-99 og Innst. O. nr 16 1998-99)»

Flere av høringsinstansene er uenig i Kredittilsynets forslag om et minstekrav for utdeling til andre enn andelseierne på 50 prosent av fondets avkastning. Uenigheten gjelder dels størrelsen på minstekravet for utdeling til andre enn andelseierne og dels at minstekravet knyttes til fondets avkastning.

Den Norske Kreftforening opplyser at deres høringsuttalelse er utarbeidet i samarbeid med Advokatfirma Hjort DA, og at denne høringsuttalelsen er distribuert til en del andre foreninger. *Avholdsfolkets Landsråd* opplyser at også deres høringsuttalelse er utarbeidet av Advokatfirmaet Hjort DA. Videre har Advokatfirmaet Hjort DA avgitt høringsuttalelse i saken på vegne av *Banco Fonder*. Nevnte høringsuttalelser er i hovedsak likelydende og det uttales bl.a. følgende om minimumskravet til utdeling til andre enn andelseierne:

«Vi kan vanskelig se hvorledes markedsføringslovens bestemmelser forutsetter at minstekravet settes så høyt som 50 %. Det sentrale i forhold til markedsføringslovens bestemmelser er at det ideelle fondet gir utvetydige opplysninger om fondets karakter og størrelsen av avkastningen som skal utbetales det ideelle formål. Det spiller da ingen rolle hvilken minimumsgrense selskapet måtte være pålagt med hensyn til andelen som utbetales det ideelle formål. Det avgjørende er at andelen opplyses. Det blir ikke mer «sant» om man pålegger fondsselskapet å utbetale minst 50 % av avkastningen.

Det kan også vises til at den svenske markedsføringslag 1995:450 ikke stenger for ideelle fond som utbetaler 2 % av avkastningen til et ideelt formål, så fremt fondets karakter gjøres kjent for andelseieren. Man bør i den forbindelse merke seg at praktiseringen av markedsføringsloven er antatt å være vel så streng som den norske.

Vi er kjent med Forbrukerombudet og Markedsføringsrådets praksis knyttet til sammenblanding av veldedig og kommersiell argumentasjon i markedsføringen av forbruksvarer, og hvor man har lagt vekt på at kjøperen ikke skal utsettes for et samvittighetspress ved valg av produkter. Man har fryktet at publikums vurdering av pris og kvalitet vil komme i bakgrunnen. Denne argumentasjonen er ikke overførbart til ideelle fond. En mindre prosentandel av fondets avkastning kan i mange tilfeller utgjøre et stort beløp, og det må forventes at en andelseier foretar grundigere overveielser i forbindelse med kjøp av fondsandeler enn han gjør ved kjøp av en brusflaske eller fotopose. I sakene som har vært til behandling for Forbrukerombudet og Mar-

kedsrådet har forbruksgjenstanden vært av liten verdi (brusflaske, fotopose til fremkalling ...), og andelen utbetalt det veldedige formål har vært tilsvarende mindre. Det tillegges dessuten våre tilsynsmyndigheter å praktisere markedsføringsloven på en slik måte at man ikke forhindrer ordninger som etter en samfunnsmessig totalvurdering er ønskelige. En minimumsgrense på 50 % vil gjøre det uinteressant for fondselskapene å etablere ideelle fond. Det kan heller ikke forventes at publikum vil investere i fond hvis halvpart av avkastningen tildeles det ideelle formål. Det kan legges til at man i Sverige aksepterer markedsføring av produkter hvor en andel går til «välgörande ändamål», forutsatt at markedsføringen av produktet ikke skaper tvil om størrelsen av andelen som utbetales det veldedige formål.

Det er også av betydning å påpeke at Stortinget generelt og regjeringen spesielt har understreket behovet for å trygge de økonomiske rammebetingelsene for humanitære organisasjoner. Humanitære organisasjoner driver i stor grad et langsiktig arbeid og har til dels langsiktige forpliktelser. Det er derfor nødvendig for foreningene å ha stabile inntektsstrømmer og benytte flere inntektskilder enn dem som foreligger i dag. Endringer i publikums sparemønster (økning i antallet fondssparere), dominansen av statlige lotterier på bekostning av de private organisasjonenes egne, samt endringer i givermønsteret (dørtildør aksjoner gir mindre uttelling enn før), gjør det nødvendig for humanitære organisasjoner å se etter nye inntektskilder. Et ideelt verdipapirfond vil være et produkt som passer inn i dagens samfunn og som vil bidra til å dekke organisasjonenes behov for stabile inntektsstrømmer og diversifiserte inntektskilder.»

Den Norske Kreftforening, Avholdsfolkets Landsråd og Banco Fonder viser for øvrig til at den svenske loven om verdipapirfond ikke har noen begrensning med hensyn til utdeling av avkastning til andre enn andelseierne, samt at EØS-avtalen åpner for en ordning som innebærer at svenske fond kan selge fra sin norske filial etter svenske regler. Etter *Den Norske Kreftforenings* syn bør en utbetalingsgrense heller «gjøres omvendt» ved at det fastsettes et maksimum for hva som kan deles ut hvert år til andre enn andelseierne.

Videre uttaler *Den Norske Kreftforening, Avholdsfolkets Landsråd og Banco Fonder*:

«Dersom lovgiver har et ønske om å etablere ideelle fond som er konkurransedyktige på markedet, som sikrer humanitære organisasjoner inntekter i årene fremover, som gir givere anledning til å støtte ideelle formål på en enkel og effektiv måte og som samtidig motiverer nye sparere til å plassere penger i verdipapirfond, så kan ikke Kredittilsynets forslag til utdelingsforbehold tiltres.

I denne sammenheng bør nevnes at erfaringene fra Sverige, hvor maksimum 2 % av forvaltningskapitalen i realiteten tilfaller det ideelle formål, er udelt positive. De humanitære organisasjonene er over en årrekke blitt tilført betydelige beløp til humanitært arbeid samtidig som sparerne har oppnådd en avkastning som ikke har stått tilbake for markedet for øvrig. Det vil være synd, og i direkte strid med myndighetenes uttalte ønske om å sikre ideelle organisasjoner levedyktighet i fremtiden, dersom norske humanitære organisasjoner i praksis blir avskåret fra en slik stabil og betydelig inntektskilde.»

Nasjonalforeningen for folkehelsen, Norsk Folkehjelp, Redd Barna Norge, Redningsselskapet og Stiftelsen norsk luftambulanseslutter seg til høringsuttalelsen

fra *Den Norske Kreftforening. Kirkens Nødhjelp* gir uttrykk for tilsvarende synspunkter som *Den Norske Kreftforening* m.v.

Norges Bank mener at det viktigste aspektet ved markedsføringen av slike fond, er at andelen av fondets avkastning som tildeles andre enn andelseier kommer tydelig frem i fondets salgsmateriale. *Norges Bank* uttaler i denne sammenheng:

«Det primære formålet for andelseierne i et verdipapirfond må antas å være best mulig avkastning i forhold til investeringens risiko. Etter Norges Banks syn vil et så vidt høyt minstekrav for tildeling av avkastning til andre enn andelseierne som Kredittilsynet foreslår, føre til at fondets formål i stor grad kan avvike fra det primære formålet for et verdipapirfond. Andelseiernes interesse for at fondet forvaltes på beste måte med hensyn til avkastning og risiko, kan dermed bli mindre for et fond med tilleggsformål, som tildeling av avkastning til ideelle organisasjoner, enn ved vanlige verdipapirfond. Dette kan også medføre at man får fond med mange lave eierandeler og derav høye forvaltningskostnader. Generelt kan dette innebære mindre effektiv fondsforvaltning, og det bidrar ikke til velfungerende verdipapirmarkeder.

Tilstrekkelig konkurranse mellom ideelle fond kan likevel bidra til å øke effektiviteten i forvaltningen. Norges Bank mener at et høyt kvantitativt minimumskrav vil kunne forhindre at det etableres et konkurransekraftig marked for ideelle fond. Norges Bank mener derfor at minstekravet for tildeling av avkastning til andre enn andelseier bør settes betydelig lavere enn 50 prosent. Den svenske verdipapirlovgivningen inneholder ingen regler for utdeling av avkastning til andre enn andelseierne, utover en allmen regel om at fondene skal handle i andelseiernes interesse. Skattelovgivningen har derimot en grense på 2 prosent av fondets verdi som kan utdeles til ideelle formål før utdelingen utløser beskatning. I praksis blir dermed dette en maksimumsgrense.

Norges Bank foreslår at det kvantitative minstekravet bør senkes vesentlig. Det må bli skjønnsmessig å fastsette hvor stor en slik minsteandel bør være, men Norges Bank finner det rimelig med en minsteandel på 10-20 prosent. Dette bør også være tilfredsstillende i forhold til markedsføringsloven, om det som foreslått i alt salgsmateriale blir påbudt å redegjøre tydelig for den andel av avkastningen som går til andre enn andelseier.»

Verdipapirfondenes Forening mener at et eventuelt minimumskrav til utdelinger bør knyttes opp mot fondets markedsverdi og ikke årlig avkastning. Foreningen uttaler i denne forbindelse:

- «For det første synes vi det virker lite gjennomtenkt å knytte kravet til hva som skal utdeles til ideelle organisasjoner til fondets årlige avkastning. Det vil bare være de andelseiere som ikke har solgt eller kjøpt andeler i løpet av året som vil ha samme avkastning på sine andeler som det fondet har oppnådd i denne perioden. Hvis man skal utdele en viss andel av den avkastningen fondet oppnår i løpet av et kalenderår, har vi derfor vanskelig for å se hvordan man skal kunne kombinere dette med prinsippet i verdipapirfondloven om likebehandling av alle andelseiere. Det vil for eksempel være helt urimelig dersom det bare er andelseierne på selve utdelingstidspunktet (for eksempel ved årsskiftet) som skal bidra til utbetalingen til ideelle organisasjoner, mens de som innløste sine andeler før dette tidspunktet ikke bidrar noe. På den annen side vil

- det være vanskelig på forhånd å vite hva andelseiere som innløser skal bidra med til de ideelle organisasjonene før årets avkastning er kjent. Vi kan ikke se at disse problemstillingene - som det vil være helt sentralt å ha klarhet i - er berørt i Kredittilsynets forslag.
- Selv om man skulle finne fram til praktisk håndterlige regler i forhold til problemstillingen nevnt over, vil vi vise til at årlig avkastning i verdipapirfond (og da særlig i aksjefond) kan svinge betydelig, og at den i enkelte år kan bli negativ. Dermed vil også de årlige utdelingene fra fondet til ideelle organisasjoner vise store variasjoner, fra ingenting (når avkastningen er negativ) til betydelige beløp. Vi vil anta at de mottakende organisasjonene i utgangspunktet vil ønske å ha en viss påregnelighet i de årlige overføringene fra ideelle fond, noe som ikke vil være mulig dersom utdelingen er knyttet opp til den årlige avkastningen.

[.....]

Etter vårt skjønn vil det å knytte utdelingen opp mot fondets markedsverdi være en langt bedre løsning enn Kredittilsynets forslag. På denne måten kan det beløp som årlig skal utdeles til ideelle formål akkumuleres gjennom året som daglig trekk, for eksempel som 1/365 av 2 prosent av fondets markedsverdi ved utgangen av hver enkelt dag. Denne løsningen skaper ingen problemer i forhold til kravet om likebehandling av alle andelseiere, og er enkel å håndtere rent praktisk for forvaltningsselskapene, som også beregner forvaltningshonorarer på daglig basis basert på fondenes markedsverdi. Den gir dessuten langt større stabilitet og påregnelighet når det gjelder utbetalinger til de ideelle formålene, fordi svingningene i fondenes verdi er vesentlig mindre enn svingningene i fondenes avkastning.»

*Aksjesparerforeningen i Norge*uttaler bl.a.:

«Tilsynets forslag om minstekrav til avkastningsdeling på 50 % til det ideelle formålet kan synes vel strengt. Foreningen mener en tredjedel (33 %) eller maks. 40 % vil gjøre fondene mer attraktive og dermed øke bidragene til de ideelle formålene.»

Når det gjelder forholdet til markedsføringsloven uttaler *Forbrukerombudet*:

«Kredittilsynet peker på at også markedsføringsloven vil kunne sette grenser for hvordan slike fond kan presenteres overfor potensielle investorer. Med henvisning til markedsføringsloven § 2, heter det at dersom et fond ved sin markedsføring, navn på fondet eller på annen måte fremstår med visse karakteristika, for eksempel at de ikke investerer i foretak som har direkte eller indirekte tilknytning til barnarbeid, må de være forberedt på å bevise disse påstandene overfor Forbrukerombudet.

I tillegg til ovennevnte anførsel, vil jeg også peke på at markedsføringslovens § 1 første ledd også vil kunne sette grenser for hvordan fondets eventuelle tilknytning til ideelle formål kan utnyttes i markedsføringen. Markedsrådet har således behandlet to saker hvor støtte til ideelle/veldedige formål var tema.

[.....]

Markedsrådet har altså tatt utgangspunkt i at varer og tjenester bør selges i kraft av sin pris og kvalitet, og har grepet inn mot visse former for veldedighetsargumentasjon i markedsføringen.»

Av hensyn til statistikken foreslår *Statistisk sentralbyrå* at det innføres en generell registreringsplikt for verdipapirfond i Foretaksregisteret i Brønnøysund og i Verdipapirsentralen. *Statistisk sentralbyrå* uttaler bl.a.:

«Fondene forvalter store verdier på vegne av en ubestemt krets av juridiske og fysiske personer, og er vesentlige enheter i statistikken og økonomien for øvrig.»

Videre finner *Statistisk sentralbyrå* noe uklart om forslaget til § 3-3 første ledd nr 15 pålegger fondene å angi konkret mottaker av midler fra fondet og prosentvis fordeling av avkastningen mellom mottakerne dersom det er flere enn en mottaker, samt om dette kan endres fra år til år. *Statistisk sentralbyrå* uttaler bl.a.:

«Fra SSBs ståsted er det ønskelig at mottakerne og fordelingsprosen-ter framgår klart av vedtektene, men vi ser at dette muligens kan være upraktisk, siden avvikling av en organisasjon som blir tilgodesett i såfall vil kreve en vedtektsendring i fondet. Imidlertid bør vel formålet som det skal deles ut avkastning til framgå så vidt klart at det ikke kan skape misforståelser hos andelseierne. SSB hadde gjerne sett at § 3-3 første ledd nr 15 presiserte hvordan denne informasjonen skal fremkomme i vedtektene - gjerne ved henvisning til vedtekter/standarder.»

4.3 Departementets vurdering

4.3.1 Generelt

Departementet foreslår i samsvar med Kredittilsynets forslag at verdipapirfondloven endres slik at det åpnes for at forvaltningsselskap til verdipapirfond kan foreta utdeling av midler fra fondet til andre enn andelseierne. Det vises til at nesten alle høringsinstansene som har uttalt seg stiller seg positive til forslaget. Når det gjelder hvilke formål slike midler skal kunne utdeles til, vises det til pkt. 4.3.2.

Departementet foreslår i samsvar med Kredittilsynets forslag at regler for eventuell utdeling av midler fra fondet til andre enn andelseierne skal fremgå av fondets vedtekter. Videre foreslår departementet at vedtektene til slike fond skal inneholde opplysninger om hvem som skal tilgodeses ved utdeling av midler fra fondet til andre enn andelseierne, hvordan størrelsen på utdelingen skal beregnes, hvor stor andel av fondets midler som skal deles ut til andre enn andelseierne, samt hvilken betydning slik utdeling vil ha for beregningen av den løpende innløsningsverdi på andelene.

Departementet legger til grunn at en vedtektsbestemmelse om at fondet skal foreta utdeling av midler til andre enn andelseierne må utformes slik at det fremgår både hvilket formål andelseierne «indirekte» bidrar med midler til, og hvor stort bidraget vil være. Departementet anser det særlig viktig at det fremgår klart hvilken betydning en slik utdeling vil ha for beregningen av den løpende innløsningsverdien på andelene. Andelseierne bør ha mulighet til å få et klart bilde av hvordan slike vedtektsbestemmelser vil påvirke den verdiøkning andelseieren selv kan ta ut gjennom innløsning av andeler.

Et verdipapirfonds vedtekter fastsettes av forvaltningsselskapet og skal godkjennes av Kredittilsynet, jf. verdipapirfondloven § 3-4. Videre skal endringer i verdipapirfondenes vedtekter godkjennes av Kredittilsynet, og slik god-

kjenning kan bare gis når endringen antas å være i andelseiernes interesse, jf. verdipapirfondloven § 3-4 annet ledd. Departementet legger til grunn at disse bestemmelsene vil være til hinder for at forvaltningsselskapet endrer vedtektsbestemmelser til verdipapirfond vedrørende utdeling av midler på en slik måte at andelseiernes interesser ikke kan anses tilstrekkelig ivaretatt. Departementet forventer at vedtektsendring som medfører at et fond skal dele ut midler til et ideelt formål vil normalt måtte kreve tilslutning fra andelseierne. Det synes ellers å være vanskelig å avgjøre i hvilken utstrekning en slik endring «antas å være i andelseiernes interesse», i og med at dette blir en avveining mellom andelseiernes økonomiske og ideelle interesser som det er vanskelig for tilsynsmyndigheten å foreta.

4.3.2 Formål det kan utdeles midler til

I høringsnotatet var det ikke foreslått noen former for begrensninger med hensyn til hvilke formål og/eller organisasjoner som verdipapirfondene kan tilgodese ved utdeling til andre enn andelseierne. Etter departementets syn tilsier formålet med lovendringsforslaget at det bare åpnes for utdelinger til såkalte ideelle formål. Departementet viser i denne sammenheng til det som er sagt ovenfor under pkt. 2 om bakgrunnen for lovendringsforslaget. En avgrensning av de organisasjoner som skal kunne motta midler fra verdipapirfond, er etter departementets syn viktig for å hindre omgåelser av reglene. Uten en slik avgrensning ville det for eksempel bli mulig å etablere verdipapirfond som hadde som hovedmotiv å tilfredsstille investorenes egne særinteresser og ikke allmenntilgode formål. Spørsmålet om hva som skal anses som et ideelt formål vil selvfølgelig i utgangspunktet avhenge av en konkret vurdering. Etter departementets mening bør denne avgrensningen likevel knyttes opp mot lett kontrollerbare kriterier som type organisasjon, antall medlemmer i organisasjonen, vedtektsfestet formål mv. Det følger av skatteloven § 6-50 at det gis fradrag for visse pengegaver til selskap, stiftelse eller sammenslutning som har sete her i landet og som ikke har erverv til formål og som driver

- a) omsorgs- og helsefremmende arbeid for barn eller ungdom, og for eldre, syke, funksjonshemmede eller andre svakstilte grupper,
- b) barne- og ungdomsrettet arbeid innen musikk, teater, litteratur, dans, idrett, friluftsliv o.l.,
- c) religiøs eller annen livssynsrettet virksomhet,
- d) virksomhet til vern av menneskerettigheter eller utviklingshjelp,
- e) katastrofehjelp og virksomhet til forebygging av ulykker og skader, eller
- f) miljøvern, naturvern eller dyrevern.

Det er videre et krav at selskapet eller sammenslutningen har minst 3000 medlemmer 1. januar det året gaven gis. Stiftelser må 1. januar i det år gaven gis oppfylle vilkårene i lov om stiftelser m.m. § 14 og motta offentlig støtte.

Etter departementets syn kan det være hensiktsmessig å benytte den avgrensningen av gavemottakere som følger av skatteloven § 6-50 første ledd når det skal foretas en avgrensning av hvilke organisasjoner mv. som skal kunne motta midler fra verdipapirfond uten å være andelseier i fondet. På denne bakgrunn foreslår departementet at avgrensningen av de organisasjoner som skal kunne motta midler fra verdipapirfond, knyttes til § 6-50 i skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14.

I Ot.prp. nr. 1 (1999-2000) Skatte- og avgiftsopplegget 2000 - Lovendringer, under pkt. 2.5.7 er det foreslått at organisasjoner som skal kunne motta gaver som gir rett til inntektsfradrag hos giver, skal være forhåndsgodkjent av fylkesskattekontoret. Etter departementets syn vil en tilsvarende godkjenning for ideelle organisasjoner som mottar midler fra verdipapirfond, ivareta skattemyndighetens behov for opplysninger om de organisasjonene som mottar midler fra verdipapirfond, samtidig som ordningen vil innebære en hensiktsmessig kontroll med hvilke organisasjoner som på søknadstidspunktet oppfylte vilkårene for å motta midler fra verdipapirfondene. Departementet foreslår derfor at organisasjoner som skal kunne motta utdelinger fra verdipapirfond må forhåndsgodkjennes etter de samme vilkår som er foreslått i Ot.prp. nr. 1 (1999-2000). Dersom en organisasjon har fått godkjenning for å kunne motta gaver med inntektsfradrag for giver, vil disse også kunne motta utdelinger fra et verdipapirfond. Departementet foreslår at både den frivillige organisasjonen og det aktuelle verdipapirfond skal kunne rette en søknad til fylkesskattekontoret om slik forhåndsgodkjenning.

4.3.3 Grenser for - og beregning av - utdeling til andre enn andelseierne

Kredittilsynet foreslår at det bare skal være adgang til å foreta utdeling av midler fra verdipapirfond til andre enn andelseierne dersom fondet har vedtektsfestet at minst 50 prosent av fondets årlige avkastning skal komme til slik utdeling. Departementet er i likhet med flere av høringsinstansene, av den oppfatning at dette forslaget ikke er tilstrekkelig begrunnet. Som begrunnelse for forslaget om minstekrav anfører Kredittilsynet bl.a. at det kan være et mulig konkurranseparameter at fondet skal la en del av sin avkastning tilfalle et ideelt formål, og at fondene bare skal ha mulighet til å benytte et slikt parameter dersom det virkelig er grunnlag å hevde at utdelingen til det aktuelle formål innebærer et vesentlig karakteristika ved fondet. I denne sammenheng viser Kredittilsynet bl.a. til markedsføringslovens bestemmelser. Departementet forstår det slik at Kredittilsynets forslag i hovedsak er begrunnet ut fra hensynet til markedsføringslovens bestemmelser. Etter departementets syn bør spørsmålet om markedsføringen av verdipapirfond er i henhold til markedsføringslovens bestemmelser besvares på grunnlag av en konkret vurdering av markedsføringen av det enkelte verdipapirfond. Det vil være det enkelte forvaltningsselskaps plikt å påse at markedsføringen av et verdipapirfond skjer i henhold til bestemmelsene i markedsføringsloven. I denne sammenheng viser departementet til at markedsføringslovens bestemmelser om sanksjoner ved overtredelse av loven på vanlig måte vil komme til anvendelse dersom markedsføringen av et verdipapirfond skjer i strid med bestemmelsene i markedsføringsloven.

Departementet har hatt som utgangspunkt at det av hensyn til enkelte såkalte ideelle formål bør kunne legges til rette for at deler av et verdipapirfonds midler kan utdeles direkte til slike formål dersom andelseierne anser dette hensiktsmessig. Departementet ser imidlertid ikke noe behov for å fastsette et slikt krav som nevnt ovenfor, om at en viss andel/minimum av fondets avkastning skal utdeles til ideelle formål. Tvert imot kan det etter departementets syn være argumenter som taler for å fastsette en grense for hvor mye som maksimalt kan utdeles til andre enn andelseierne, slik bl.a. Kreftforeningen er inne på i sin høringsuttalelse. Departementet viser i denne sammenheng til

Norges Banks høringsuttalelse der det påpekes at et høyt minstekrav for utdeling til andre enn andelseierne vil føre til at fondets formål i stor grad kan avvike fra det å oppnå best mulig avkastning, noe som må antas å være det primære formålet for et verdipapirfond. Norges Bank viser til at andelseiernes interesse for at fondet forvaltes på beste måte mht. avkastning og risiko, dermed kan reduseres. Dette kan medføre at man får fond med mange lave eierandeler og høye forvaltningskostnader, noe som etter Norges Banks syn generelt kan innebære mindre effektiv fondsforvaltning. Når det gjelder spørsmålet om det bør fastsettes en grense for hvor mye som maksimalt kan utdeles fra fondet til andre enn andelseierne, viser departementet til at det allerede finnes enkelte begrensninger i adgangen til å foreta slik utdeling i verdipapirfondloven § 3-4 annet ledd, hvor det sies at tilsynsmyndigheten bare kan godkjenne endringer i verdipapirfondets vedtekter dersom endringen må antas å være i andelseiernes interesse, samt i verdipapirfondloven § 4-1, hvor det sies at forvaltningsselskapene til verdipapirfond utelukkende skal handle i andelseiernes interesser.

På bakgrunn av ovennevnte har departementet kommet til at det ikke bør stilles noe minimums- eller maksimumskrav for hvor stor del av fondets midler som kan deles ut til andre enn andelseierne i verdipapirfondloven. Departementet legger til grunn at tilsynsmyndigheten ikke vil godkjenne vedtektene til et fond som inneholder bestemmelser om utdeling til andre enn andelseierne som er i strid med ovennevnte bestemmelser i verdipapirfondloven § 3-4 annet ledd og § 4-1. Departementet mener at det er viktig at investorene i slike fond vet hvilke spilleregler som gjelder. Derfor bør fondene vedtektsfeste selve utdelingsprosenten, slik at alle er klar over hva den faktisk er, og ikke slik at den fremtrer som et minimum eller maksimum.

Etter verdipapirfondloven § 3-3 nr. 5 skal det fremgå av et verdipapirfonds vedtekter «hvorvidt det skal utbetales utbytte, prinsippene for utbyttedelingen, og om det skal være adgang til utdeling av salgsgevinst». Etter det departementet kjenner til er det vanlige i verdipapirfond at det ikke deles ut gevinster ved salg av verdipapirer i fondet eller utbytte på aksjer/renter på obligasjoner i porteføljen. Gevinster og utbytte/renter reinvesteres normalt i nye verdipapirer, og andelseier får sin del av dette i form av eventuell verdiøkning på andelen ved innløsning av fondsandelen. Det beregnes ikke noe årlig «utbytte» på fondsandelen slik som på aksjer.

Som nevnt i høringsuttalelsen til Verdipapirfondenes Forening beregner forvaltningsselskapene forvaltningshonorarer på daglig basis basert på fondets markedsverdi. Verdipapirfondenes Forening foreslår at denne løsningen også kan benyttes ved utdeling av midler fra verdipapirfond til ideelle organisasjoner, og viser i denne sammenheng til at en slik løsning «skaper ingen problemer i forhold til kravet om likebehandling av alle andelseiere, og er enkel å håndtere rent praktisk for forvaltningsselskapene....»

Departementet har vurdert om utdelinger fra verdipapirfond bør kunne skje i forhold til fondets markedsverdi eller i forhold til verdiøkningen i fondet. Fordelen med å knytte adgangen til å foreta utdelinger fra fondene til markedsverdien er bl.a. at dette vil kunne sikre en mer stabil finansiering av de ideelle organisasjoner, da utdelinger også vil kunne skje i år uten avkastning

eller med tap. For andelseierne vil en slik løsning kunne bidra til å øke tapet i år uten avkastning eller tap i fondet, dersom andeler i fondet blir innløst.

Verdipapirfondenes Forening har i sin høringsuttalelse vist til at det bare vil være de andelseiere som ikke har solgt eller kjøpt andeler i løpet av året som vil ha samme avkastning på sine andeler som det fondet har oppnådd i denne perioden. Foreningen har vanskelig for å se hvordan man skal kunne kombinere forslaget om å knytte kravet til hva som skal utdeles til ideelle organisasjoner til en viss andel av den avkastningen fondet oppnår i løpet av et kalenderår med prinsippet i verdipapirfondloven om likebehandling av alle andelseiere. Etter Foreningens syn vil det være «urimelig dersom det bare er andelseierne på selve utdelingstidspunktet (for eksempel ved årsskiftet) som skal bidra til utbetalingen til ideelle organisasjoner, mens de som innløste sine andeler før dette tidspunktet ikke bidrar noe». Departementet legger til grunn at det nærmere innholdet i beregningsmåten for hva som skal kunne utdeles til frivillige organisasjoner bør fastsettes i fondets vedtekter. I den grad forvaltningsselskapet ønsker en løpende beregning gjennom året, med virkning for den innløsningskurs som benyttes, legger departementet derfor avgjørende vekt på at den økonomiske realiteten - uansett når innløsningen av andeler måtte skje i løpet av året - fremstår klart for dem som ønsker å kjøpe andeler i fondet.

På bakgrunn av ovennevnte har departementet kommet til at det ikke bør stilles uttrykkelige krav i verdipapirfondloven om beregningsmåten, men at dette blir vurdert av tilsynsmyndigheten i forbindelse med godkjenningen av fondenes vedtekter. Tilsynsmyndigheten skal påse at andelseiernes interesser ivaretas på en betryggende måte, f.eks. ved at det gis god informasjon om beregningsmåten.

4.3.4 Krav til opplysninger i prospekt

Det følger av verdipapirfondloven § 7-2 at forvaltningsselskapet skal påse at det utarbeides prospekt for hvert verdipapirfond som det forvalter. Videre følger det av nevnte bestemmelse at prospektet skal være allment tilgjengelig hos forvaltningsselskapet og depotmottaker, samt hos kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirforetak med tillatelse til å yte tjenester som nevnt i verdipapirhandelloven § 1-2 første ledd nr. 1 (mottak og formidling av ordre på vegne av investor i forbindelse med finansielle tjenester, samt utførelse av slike ordre). Det følger av verdipapirfondloven § 7-2 siste ledd at prospekt skal tilbys andelstegner før kontraktsinngåelse. For fond som vil vedtektsfeste at det skal foreta utdeling av midler til andre enn andelseierne, foreslår departementet at det skal opplyses særskilt om en slik vedtektsbestemmelse i fondets prospekt. Dette vil bidra til at potensielle investorer kan få kunnskap om hvilke utdeling vedkommende kan forvente før vedkommende eventuelt tegner andeler i fondet.

4.3.5 Skattemessige konsekvenser

I avsnitt 4.3.2 ovenfor er det nærmere beskrevet hvilke organisasjoner eller institusjoner som vil kunne motta utdelinger fra ideelle fond. Disse vil normalt være såkalte skattefrie institusjoner, dvs. at de ikke har erverv (overskudd) som formål, og dermed er fritatt fra å betale inntekts- og formuesskatt etter

skatteloven § 2-32. Departementet foreslår ingen endringer i dette. Når slike skattefrie institusjoner mottar gaver fra ellers skattepliktige personer eller foretak, vil det normalt være med beskattede midler, dvs. at giveren vil betale vanlig inntektsskatt av en inntektspost før den gis videre til den ideelle institusjonen. Bare i særlige tilfeller er det adgang for giveren til å kreve fradrag i skattepliktig inntekt for slike gaver innenfor fastlagte beløpsgrenser, jf. skatteloven § 6-50. Departementet foreslår heller ingen endringer i dette, og legger til grunn at de midler som deles ut fra et verdipapirfond skal være undergitt ordinær beskatning når de opptjenes i fondet, før de kan deles ut til ideelle formål. Dette krever imidlertid visse tilpasninger i skatteloven, på grunn av de særlige skattereglene som gjelder for verdipapirfond. Fordi det er forskjeller i den tekniske beskatningsmåten av hhv. aksje- og obligasjonsfond og andelseierne i disse fondene, vil en nedenfor drøfte skattespørsmålene separat for disse to fondstypene.

Obligasjonsfond beskattes løpende for sine inntekter og gis fradrag for utdelinger til andelseierne, jf. skatteloven § 10-6. Andelshaverne er skattepliktige for mottatte utdelinger, og har ikke rett til fradrag for godtgjørelse, jf. skatteloven § 10-12 (2) siste punktum. Departementet foreslår at obligasjonsfond kan foreta utdeling til andre enn andelseierne. Etter departementets syn nødvendiggjør dette forslaget ikke endringer i skatteloven.

For obligasjonsfond vil konsekvensen av å dele ut midler til andre enn andelseierne være at fondet ikke vil ha rett til fradrag i inntekten for det utdelte. Utdelingen må således skje med beskattede midler. For mottaker vil utdelingen i hovedregelen måtte regnes som en gave som ikke er skattepliktig. Videre legges det til grunn at mottaker normalt vil være en skattefri institusjon etter skatteloven § 2-32, fordi den ikke har erverv til formål. Det følger av dette at utdeling til andre enn andelseierne ikke vil være skattepliktig for mottaker. Ved en slik utdeling vil det være fondet som bærer den endelige skattebelastningen, mens det ved utdeling til andelshaverne vil være andelshaverne som bærer skattebelastningen.

Gjeldende regler for beskatning av *aksjefond* er etablert med bakgrunn i det regelverk som gjelder for verdipapirfond generelt, og må sees i lys av dette. Etter verdipapirfondloven § 4-8 kan fondets midler bare benyttes til investeringer, driftsutgifter og skatter, samt utbetalinger til andelseiere og innløsning av andeler. Aksjefond er ikke skattepliktig for gevinster og har ikke fradragsrett for tap ved realisasjon av aksjer. Skatteplikten for gevinster og fradragsretten for tap utsettes til andelseieren realiserer sin andel i fondet. For å sikre at det ikke deles ut ubeskattede midler fra fondet, er det i skatteloven § 10-31 (3) oppstilt som et vilkår for skattefrihet for aksjegevinster at avkastning som skriver seg fra aksjegevinster ikke kan deles ut som utbytte. På bakgrunn av at det nå åpnes for utdelinger til ideelle organisasjoner, foreslår departementet at det tas inn en bestemmelse i skatteloven § 10-31 (3) om at slike utdelinger ikke medfører at fondets skattefrihet for aksjegevinster opphører.

I aksjefond vil det også foreligge inntekter som ikke skriver seg fra aksjegevinster. Dette vil i hovedsak være utbytte fra de selskap som fondet har aksjer i, gevinster ved realisasjon av andre verdipapirer enn aksjer (bl.a. obligasjoner) og renter. For disse inntektene er fondet skattepliktig på vanlig måte, og fondet vil ha rett til godtgjørelse for skatt på utbytte slik som andre aksjonærer. Denne delen av inntektene kan fondet også dele ut til andelsei-

erne. Dersom det skjer utdelinger av utbytte som skriver seg fra disse inntektskilder, vil andelseier ha rett til godtgjørelse.

Når det åpnes for at aksjefondene skal kunne dele ut midler som skriver seg fra aksjegevinster som ikke tidligere er beskattet, må det samtidig skje en beskatning hos aksjefondet for å unngå et endelig skattefritak for de utdelte aksjegevinstene. Beskatning av gevinster hos aksjefondet i forbindelse med utdelingen, vil innebære at den samlede beskatning av aksjegevinst som opp tjenes i et aksjefond blir lik, uavhengig av om det skjer en utdeling av gevinsten eller om beskatningen utsettes til andelseier realiserer sin andel. Departementet foreslår på denne bakgrunn at aksjefond som deler ut inntekt som ikke har vært skattlagt, skal inntektsføre et bruttobeløp. Bruttobeløpet tilsvarer utdelt beløp tillagt skatt (på bruttobeløpet). Den utdelte inntekten vil på denne måten bli beskattet hos aksjefondet i utdelingsåret. En ordning der aksjegevinster som deles ut fra fond skal tas til inntekt, vil trolig føre til at aksjefondene deler ut mottatt utbytte, renter og øvrige beskattet inntekt fremfor ikke skattlagte aksjegevinster, siden utdeling av sistnevnte avkastning vil føre til en fremskynding av skatten på aksjegevinster. Det vises for øvrig til forslag til endringer i skatteloven § 10-31 (3). Det foreslås ingen endringer i skattleggingen av de ideelle organisasjonene som mottar utdelingen. Disse vil som nevnt som hovedregel være skattefrie institusjoner.

Reglene om regulering av inngangsverdien med skattlagt kapital (RISK) får også anvendelse for aksjefondsandeler. Aksjefond får justert RISK utfra to størrelser. For det første i form av gjennomgående RISK, bestående av summen av total RISK for alle aksjer som fondet eier fordelt på fondsandeler. Og for det annet ved grunn-RISK, det vil si endringer i tilbakeholdt skattlagt kapital i forhold til de av fondets inntekter som ikke kan henføres til aksjegevinster, (utbytte, renter, gevinster på annet enn aksjer mv.). Den totale RISK er summen av de to nevnte. For andelseierne innebærer dette at det inntektsførte bruttobeløpet ved utdeling av aksjegevinster vil øke fondets grunn-RISK med det inntektsførte beløp.

RISK-systemet skal regulere inngangsverdien med den beskattede kapital som er tilbakeholdt i foretaket. For å tilpasse endringen til gjeldende RISK-system foreslår departementet derfor at det inntas en bestemmelse i skatteloven § 10-31 (3) om at midler som er tatt ut av fondet ved utdeling til andre enn andelseierne, i RISK sammenheng skal regne som utbytte. Utdelingen vil da komme til fradrag ved beregning av grunn-RISK. Det samme gjelder beløpet som er betalt i skatt i forbindelse med utdelingen. Dersom andelseierens inngangsverdi ikke ble nedregulert på denne måten, ville dette innebære en fradragsrett for andelseierne for de midlene som er utdelt til ideelle formål, gjennom en redusert gevinstbeskatning eventuelt et økt tapsfradrag på andelen. Løsningen bygger på det gjeldende RISK-systemet og vil derfor ikke medføre noen komplisering av dette.

Forslaget til endringer i skatteloven har ikke vært på alminnelig høring.

4.3.6 Øvrige spørsmål

Den foreslåtte endringen i verdipapirfondloven vil i utgangspunktet også gjøre det mulig å endre vedtektene til eksisterende fond slik at det kan foretas utdeling fra fondet til andre enn andelseierne. Hvis forvaltningsselskapet til eksis-

terende fond vil endre vedtektene til fondet, slik at det blir adgang til å foreta utdeling fra fondet til andre enn andelseierne, er det etter departementets syn behov for et særskilt vern for andelseierne i fondet. Som det er vist til ovenfor, skal endringer i fondenes vedtekter godkjennes av Kredittilsynet, og som hovedregel kan ikke endringen i vedtektene tre i kraft før tre uker etter at endringen er kunngjort, jf. verdipapirfondloven § 3-4 annet ledd. Videre følger det av verdipapirfondloven § 3-4 annet ledd, siste punktum at tilsynsmyndigheten fastsetter hvorledes kunngjøringen skal foregå. Departementet legger til grunn at bestemmelsen gir tilsynsmyndigheten hjemmel til å stille vilkår om at kunngjøringen foretas i aviser og/eller ved at alle andelseierne tilskrives. Departementet antar at det vil være naturlig å kreve at alle andelseierne forespørres dersom det er aktuelt å endre vedtektene slik at utdeling kan foretas til andre enn andelseierne. Det vises til omtalen foran i pkt. 4.3.1.

Statistisk sentralbyrå har foreslått at alle verdipapirfond skal registreres i Foretaksregisteret i Brønnøysund og i Verdipapirsentralen. Departementet viser til at det arbeides med en revisjon av regelverket til Foretaksregisteret og Enhetsregisteret, og at det er nedsatt et lovutvalg som skal revidere verdipapirsentralloven. Eventuell registreringsplikt for verdipapirfond vil bli vurdert i forbindelse med nevnte regelverksarbeid.

Det følger av verdipapirfondloven § 8-2, jf. kgl. res. 12. juni 1981 nr. 8560, at Kredittilsynet skal føre tilsyn med at verdipapirfondsforvaltningen foregår i samsvar med verdipapirfondloven og med vedtektene til det enkelte fond. Departementet legger til grunn at dette tilsynet også vil omfatte forvaltningsselskapenes eventuelle utdeling av midler fra verdipapirfond til ideelle formål/frivillige organisasjoner.

Ovenfor under punkt 2 viste departementet til at også andre forslag til endringer i verdipapirfondloven har vært på høring, og at disse forslagene vil bli behandlet i en egen proposisjon. I den proposisjonen vil departementet også foreta en nærmere vurdering av om det på generelt grunnlag er behov for å utvide forvaltningsselskapenes plikt til å gi informasjon til andelseierne.

5 Endringer i andre lover

5.1 Lovteknisk endring i verdipapirhandellden

Ved lov 21. mai 1999 nr. 28 om endringer i verdipapirhandellden og enkelte andre lover (begrensninger i adgangen for ansatte i finansinstitusjoner mv. til å foreta handel i finansielle instrumenter for egen regning) ble det fastsatt bestemmelser som begrenser adgangen for nærmere angitte ansatte mv. i visse foretak til å foreta egenhandel i finansielle instrumenter, jf. verdipapirhandellden kapittel 2a. Verdipapirhandellden kapittel 2a gjelder for nærmere angitte ansatte i bl.a. Postbanken BA, jf. verdipapirhandellden § 2a-1 første ledd nr. 6. Med hjemmel i lov 18. juni 1999 nr. 42 om omdanning av Postbanken BA til aksjeselskap (omdanningsloven) ble Postbanken BA 22. juni 1999 omdannet til aksjeselskap. Fra dette tidspunktet ble Postbanken AS en forretningsbank, jf. omdanningsloven § 7. Styrene i Postbanken BA og Den norske Bank ASA vedtok henholdsvis den 27. og 28. april 1999 en fusjonsplan med sikte på å integrere Postbanken BA og Den norske Bank ASA i ett finanskonsern. Høsten 1999 ble fusjonen mellom Postbanken AS og Den norske Bank ASA, hvor Postbanken AS var det overdragende selskapet og DnB ASA var det overtakende selskapet, gjennomført. Det følger av verdipapirhandellden § 2a-1 første ledd nr. 3 at verdipapirhandelldens kapittel 2a gjelder for nærmere angitte ansatte i finansinstitusjoner. Forretningsbanker faller inn under definisjonen av finansinstitusjoner. Verdipapirhandellden § 2a-1 første ledd nr. 3 gjelder derfor bl.a. for nærmere angitte ansatte i forretningsbanker. På denne bakgrunn foreslår departementet at henvisningen til Postbanken BA i verdipapirhandellden § 2a-1 første ledd nr. 6 strykes

Verdipapirhandellden § 2a-1 første ledd nr. 6 har videre en henvisning til Norges Kommunalbank. Ved lov 16. juli 1999 nr. 68 om omdanning av Noregs Kommunalbank til aksjeselskap ble Norges Kommunalbank den 1. november 1999 omdannet til aksjeselskap (Kommunalbanken AS). Fra dette tidspunktet ble Kommunalbanken AS en finansinstitusjon i henhold til finansieringsvirksomhetsloven. Det følger av verdipapirhandellden § 2a-1 nr. 3 at kapittel 2a gjelder for finansinstitusjoner. Departementet foreslår derfor at også henvisningen til Norges Kommunalbank i verdipapirhandellden § 2a-1 første ledd nr. 6 strykes.

Forslaget til endringer i verdipapirhandellden har ikke vært på alminnelig høring.

5.2 Endring i revisorloven

Lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven) inneholder ingen regler som gir adgang til overføring av revisjonsoppdrag ved sammenlutning eller omorganisering av revisjonsselskap. Revisjonsklienter som ønsker å fortsette sitt kundeforhold i det sammensluttede selskap må foreta nyvalg av revisor og/eller inngå ny avtale med revisor samt melde dette til Foretaksregisteret.

Kredittilsynet foreslår at det i gjeldende rett innføres en bestemmelse tilsvarende den som fremgikk av § 2-6 i den nå opphevede forskrift 19. september 1990 nr. 766 om revisjon og revisorer. Forskriftens § 2-6 bestemte at ved sammenslutning av revisjonsselskaper skulle det sammensluttede selskap fortsette de revisjonsoppdrag som selskapene hadde før sammenslutningen. Det samme gjaldt ved selskapsrettslige omorganiseringer av revisjonsselskapet dersom det ikke skjedde reelle endringer i eierforholdet. Disse bestemmelsene fikk tilsvarende anvendelse når personlig drevet revisjonsvirksomhet ble opptatt i revisjonsselskap. Det organ hos oppdragsgiver som valgte revisor kunne bestemme å velge annen revisor til å fortsette revisjon. Person eller selskap som nevnt ovenfor, skulle uten ugrunnet opphold gi skriftlig melding om sammenslutning, omorganisering eller opptak til oppdragsgiveren og Kredittilsynet. Kredittilsynet foreslår at en bestemmelse med tilsvarende innhold inntas i forskrift 25. juni 1999 nr. 712 om revisjon og revisorer med hjemmel i lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer § 10-5.

Kredittilsynets forslag ble sendt på høring ved Finansdepartementets brev 23. desember 1999 med høringsfrist 31. januar 2000. Høringsinstansene stiller seg positive til Kredittilsynets forslag. Skattedirektoratet og Næringslivets Hovedorganisasjon opplyser at de ikke har innvendinger mot at det i gjeldende rett innføres en bestemmelse tilsvarende den som fremgikk av den nå opphevede revisorforskriften § 2-6. Justisdepartementet og Den norske Revisorforening støtter forslaget om å innføre en bestemmelse som foreslått, men Justisdepartementet forutsetter at dette skjer gjennom vedtakelsen av en ny regel eller hjemmel i revisorloven.

Departementet støtter Kredittilsynets forslag om å gjeninnføre adgangen til overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisjonsselskap. Departementet viser til at slike sammenslutninger og omorganiseringer er vanlig i revisjonsbransjen. Uten en regel om adgang til overføring av revisjonsoppdrag i slike tilfeller, ville hver enkelt revisjonspliktig formelt måtte velge, og/eller inngå avtale med, ny revisor fordi sammenslutningen/omorganiseringen innebærer at ett rettssubjekt erstattes av et annet. Antallet revisjonsklienter som omfattes av hver sammenslutning/omorganisering kan i enkelte tilfeller være svært stort. Det er således behov for regler som gjør at disse forholdene kan ordnes på en praktisk og minst mulig ressurskrevende måte både for den revisjonspliktige, revisjonsselskapet og Brønnøysundregistrene. Departementets forslag til ny § 7-3 i revisorloven er ment å være en videreføring av den bestemmelse som fulgte av den nå opphevede forskrift 19. september 1990 nr. 766 om revisjon og revisorer. Departementet vil bemerke at § 7-3 annet ledd har fått en noe annen utforming enn den tilsvarende bestemmelse i forskriften. Dette er ikke ment å medføre noen realitetsendring, men en oppdatering i forhold til den terminologi som anvendes i revisorloven. Departementet kan ikke se det har vært problemer knyttet til praktiseringen av denne regelen som tilsier den bør gis et annet innhold. For øvrig kan det bemerkes at bestemmelsen ikke omfatter fisjoner.

6 Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser

Lovforslaget vil få noen økonomiske og administrative konsekvenser for de verdipapirfond og forvaltningsselskaper til verdipapirfond som eventuelt vedtektsfester at de skal foreta utdeling av midler til frivillige organisasjoner, samt mulige mottakere av midler fra verdipapirfond.

Etter departementets syn vil ikke lovforslaget få konsekvenser for skatteprovenyet. Konsekvensene av forslaget om forhåndsgodkjenning av frivillige organisasjoner som kan være mottaker av utdelinger fra såkalte ideelle fond, antas å være relativt små. Det må antas at de fleste organisasjoner som er potensielle mottakere av utdelinger av midler fra verdipapirfond allerede vil ha søkt om godkjenning for å være mottakere av gaver som skal gi rett til inntektsfradrag, jf. den godkjenningsordningen som er forutsatt i forbindelse med skatteloven § 6-50. Dersom den organisasjon som et verdipapirfond ønsker å dele ut midler til ikke skulle være forhåndsgodkjent, legger departementet til grunn at det under enhver omstendighet vil bli tale om et lite antall større organisasjoner som vil omfattes av systemet.

Forslaget om endring i revisorloven antas å medføre økonomiske og administrative besparelser for revisjonspliktige, revisjonsselskaper og for Brønnøysundregistrene.

Finansdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 12. juni 1981 nr. 52 om verdipapirfond mv.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 12. juni 1981 nr. 52 om verdipapirfond mv. i samsvar med et framlagt forslag.

Tilråding fra Finansdepartementet ligger ved.

Forslag til lov om endringer i lov 12. juni 1981 nr. 52 om verdipapirfond mv.

I

I lov 12. juni 1981 nr. 52 om verdipapirfond gjøres følgende endringer:

§ 3-3 første ledd nytt nr. 13 skal lyde:

–13. *regler for eventuell utdeling av midler fra fondet til frivillige organisasjoner, jf. § 4-8 første ledd nr. 4, herunder opplysninger om hvem som skal tilgodeses ved utdelingen, hvor stor andel av fondets midler som skal deles ut til andre enn andelseiere, hvordan størrelsen på utdelingen skal beregnes, samt hvilken betydning slik utdeling vil ha for beregningen av den løpende innløsningsverdi på andelene.*

§ 4-8 første ledd nytt nr. 4 skal lyde:

–4. *utdeling til frivillige organisasjoner som tilfredsstiller kravene i skatteloven § 6-50.*

Nåværende nr. 4 til 6 blir nye nr. 5 til 7.

§ 4-8 annet ledd skal lyde:

Med godkjenning av tilsynsmyndigheten kan forvaltningsselskapet anvise midler til utbetaling for andre formål enn nevnt i første ledd nr. 1-7.

§ 7-2 annet ledd nytt nr. 5 skal lyde:

–5. *særskilt angivelse av eventuelle vedtektsfestede bestemmelser om utdeling av midler fra fondet til frivillige organisasjoner.*

II

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 10-31 tredje ledd nytt annet til sjetten punktum skal lyde:

Det kan i fondets vedtekter likevel bestemmes at det kan deles ut midler til andre enn andelseierne, jf. lov 12. juni 1981 nr. 52 § 4-8 nr. 4. Dersom den samlede utdeling fra fondet overstiger fondets skatlagte inntekt, skal fondet inntektsføre en forholdsmessig del av aksjegevinster. Det skal inntektføres et bruttobeløp, som etter fradrag for skatt tilsvarer den del av fondets aksjegevinster som deles ut.

Utdelinger til andre enn andelseierne regnes som utbytte etter § 10-34 annet ledd. Inntektsføringen skal tidfestes til det år utdelingen besluttes avsatt i aksjefondets regnskap.

III

I lov 19. juni 1997 nr. 79 om verdipapirhandel gjøres følgende endring:

§ 2a-1 første ledd nr. 6 skal lyde:

- 6. *Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, Husbanken, Folketrygdfondet, Norges Bank, Statens Bankinvesteringsfond og Statens Banksikringsfond,*

IV

I lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven) gjøres følgende endringer:

Overskriften til kapittel 7 skal lyde:

Kapittel 7. Revisors fratreden og overføring av revisjonsoppdrag

Ny § 7-3 skal lyde:

§ 7-3 Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering

Ved sammenslutning av revisjonsselskaper fortsetter det sammensluttede selskap de revisjonsoppdrag som selskapene hadde før sammenslutningen. Det samme gjelder ved selskapsrettslige omorganiseringer av revisjonsselskapet dersom det ikke skjer reelle endringer i eierforholdet. Bestemmelsene foran får tilsvarende anvendelse når personlig drevet revisjonsvirksomhet opptas i revisjonsselskap.

Adgangen til overføring av revisjonsoppdrag etter første ledd medfører ingen innskrenkninger i oppdragsgivers adgang til å bytte revisor.

Person eller selskap som nevnt i første ledd skal uten ugrunnet opphold gi skriftlig melding om sammenslutning, omorganisering eller opptak til oppdragsgiveren og Kredittilsynet.

V

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at lovens avsnitt IV gis virkning fra 1. januar 2000.

Kongen kan gi forskrift om overgangsbestemmelser.
